

HEERLIJK WONEN
IN EEN
NATUURLIJKE
OMGEVING

Column Jan van Ginkel

Wolven in de weide

De laatste dagen is het tuinfeest compleet: volop bloemen en allerlei insecten zoemen rond. Een stuk of wat koolwitjes, oranjetipjes, landkaartjes en bonte zanddoogjes vertegenwoordigen de vlinderstand, maar ook enkele soorten bijen en hommels zijn druk in de weer met voortplanting en voedsel. Mugjes dansen in het zonlicht en luid brommend komt een hoornaar voorbij. De hoornaar werd een tijdje gelden sensationeel beschreven in de kranten als 'reuzenwesp'. Door de artikelen werd het beeld gevoed dat deze grote, bruinig getinte wesp gevaarlijk zou zijn. De hoornaar is echter allerminst agressief en veel minder vervelend dan de kleinere wespen die lastig kunnen worden tijdens een picknick. Net als alle wespen is de hoornaar eerst en vooral een vleeseter die flink huishoudt onder vliegen en muggen. Geef 'm de ruimte en je hebt er -ongeweten- veel plezier van.

De laatste dagen vliegen de zwaluwen hoog over, op insectenjacht. De verschillende insecten die ik op mijn erf vind, geven moed en vertrouwen dat de natuur veerkracht heeft en -nog steeds- rampen kan herstellen.

De laatste tijd is er veel te doen geweest over de gigantische afname van insecten. Uit onderzoek is gebleken dat de stand met meer dan 75% is gekrompen. Dat is desastreus voor de landbouw die niet zonder de bestuiving door insecten kan, maar ook voor alles wat in de natuur van insecten afhankelijk is. Zonder insecten geen zaden en vruchten, de van de wind afhankelijke bloeiers zoals granen buiten beschouwing gelaten. Zonder insecten krijgt geen zangvogel zijn jongen groot. Ook vogels die bekend staan als zaadeters, denk aan mezen en vinken, voeren hun jongen met insecten, vooral met rupsen van vlinders en kevers.

Een gevarieerde insectensamenleving zorgt voor evenwicht doordat insecten elkaar consumeren: lieveheersbeestjes eten bladluizen, sluipwespen houden tal van 'schadelijke' insecten onder de duim. De landbouw maakt hier en daar dankbaar gebruik van deze feiten. Enfin, door alle commotie over de ineensstorting van de insectenwereld zal bovenstaande al wel bekend zijn.

Ik vraag mij af wat ik zelf heb gemerkt van die achteruitgang. Die is niet van gisteren op vandaag, maar heeft decennia in beslag genomen. De eerste signalen uit de bijenhouderij komen al jaren door.

HEERLIJK WONEN
IN EEN
NATUURLIJKE
OMGEVING

Nest van de hoornaar in spechtenhol. De hoornaar kun je beschouwen als wolf onder de insecten.

Aan de problemen die de honingbijen ondervinden is het vooral te danken dat er nu wereldwijd aandacht is voor de vergiftiging van het milieu met insecticiden. De eerste eindelijk genomen concrete maatregel houdt in dat per 1 januari 2019 het gebruik van neonicotinoïden sterk aan banden wordt gelegd.

HEERLIJK WONEN
IN EEN
NATUURLIJKE
OMGEVING

Orveltejournaal

De kennis hebben we inmiddels, maar de praktijk veranderen is weerbarstig en politiek riskant. Naast de onweerlegbare resultaten uit wetenschappelijk onderzoek was een internationale handtekeningenactie nodig om het Europarlement te stimuleren tot een verbod te komen. Met behulp van een petitie en de meerderheid in de Tweede Kamer werd minister Schouten overtuigd om met het verbod in te stemmen. Dit ondanks een motie van CDA en VVD om zich van stemming te onthouden. Nu wordt op Europees niveau gewerkt aan een algeheel verbod op het gebruik van roundup. De machtige lobby van de producenten Bayer en Monsanto weet dit nog tegen te houden, maar godlof is eindelijk breed geaccepteerd dat onderzoek aantoont dat dit moordende middel niet alleen planten doodt, daarvoor is het bedoeld, maar ook het bodemleven vernietigt.

Terug naar de vraag wat ik zelf heb gezien van de rampzalige ontwikkelingen in de insectenwereld. Net zoals iedereen die autorijdt, heb ik gemerkt dat op de ruiten en de motorkap veel en veel minder spetters en spatten komen van geplette insecten. En al enkele jaren ontbreekt het zachte gezoem van ontelbare bijen (honingbijen en wilde bijen) in de bloeiende vruchtbomen. Ja, er zijn wel bijen, maar de bomen zoemen niet meer. Ik heb jarenlang de nesten van insecteneters als huiszwaluw en boerenzwaluw geteld, in de wijde omgeving van Orvelte. Die aantallen zijn sterk teruggelopen. En enige jaren terug had ik wel vier of meer wespennesten op het erf, als het mee zit dit jaar weer hooguit één.

Met sommige insecten gaat het trouwens prima; de eiken zitten weer tjokvol rupsjes van diverse soorten motten. Mierenvolken in en om huis groeien tegen de verdrukking in. En straks zien we weer overal rode lintjes om eikenbomen waarin de processierups zich ophoudt. Plaagvorming dreigt doordat de 'wolven' onder de insecten nog maar met zo weinig zijn. Toen ons weitje nog geel was zag ik tussen het dorre gras tientallen wolfspinnetjes rennen, op zoek naar prooi. Dat was een feestelijk gezicht. In dit verband vind ik de komst naar Nederland van de eigenlijke wolf maar bijzaak. Een marginaal vraagstuk in vergelijking met de problemen in de insectenwereld. Helaas grijpen veel beleidsmakers en bestuurders de wolf aan om niet in te hoeven gaan op wat er werkelijk speelt in onze natuur, de wolf als bliksemafleider.

Zet de natuurinclusieve land- en (eigen)tuinbouw door (zie de column van april) dan kan ik naast de bonte vliegenvanger weer de grauwe vliegenvanger, de braamsluiper en de tuinfluiter op het erf verwachten. Ze zijn meer dan welkom.